

ОГЛЕДИ И СТУДИЈЕ

УДК 316.32:159.947.2

Српска политичка мисао

DOI: <https://doi.org/10.22182/spm.6932020.8>

број 3/2020.

год. 27. vol. 69

Прегледни рад

стр. 179-213

Весна Станковић Пејновић*

Институт за политичке студије, Београд

ПАНДЕМИЈА СТРАХА КАО БИМОЋ СИСТЕМА „ГЛОБАЛНЕ УПРАВЕ”**

*Они који се могу одрећи мало властитих слобода да
би постигли мало привремене властите сигурности не
заслужују ни слободу ни сигурност.*

Бенџамин Френклин

*Оно што знамо је само једна кап, а оно што не знамо
је океан.*

Ајзак Њутн

Сажетак

Сведоци смо бионадзора целог друштва који се примарно темељи на контроли и производњи страха од страна невидљивих центара моћи који веома умреженим деловањем кроз различите, али повезане организације желе

* Имејл-адреса: vesna.stankovic.pejnovic@ips.ac.rs.

** Рад је настао у оквиру научно–истраживачке делатности Института за политичке студије, коју финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС.

глобало објединити своје деловање под изговором да свет није припремљен пред надлазећим претњама, од којих је једна и епидемија.

„Живот као политички објект” је контролисан, у име „права” на живот, на нечије тело, здравље, безбедност. Савремена политика је биополитика као моћ која друштвени живот регулише из његове унутрашњости као контрола која се протеже кроз све дубине свести и тела становништва. Налазимо се у борби против „невидљивог непријатеља” који је свеприсутан, и непознат са страхом који га следи. Ова пандемија показује да се налазимо у времену социјалног инжињеринга и прикривеног билошког и психолошког рата и улазимо у ново глобално технотронско доба у коме су наднационалне и мултинационалне компаније, фондације и „јавно приватна партнерства” делови „глобалне управе”.

Кључне речи: пандемија, страх, биомоћ, контрола, „глобална управа”

УВОД

Данас је више него икада потребно надићи „самоскривену незрелост” деловањем на властиту ограниченост и несавршеност. То није датост, за то се треба изборити јер се треба одважити на путу постојања човеком. Постајемо ли зомбирано човечанство које нестаје у матриксу? Подвргнути смо дугорочном и свеобухватном процесу стандардизације и медијализације, нестајући у концентричним круговима манипулације, психолошких операција, па више и нема ничег нестварног и неприхватљивог што би могло изазвати запитаност, забринутост и одбијање за даљим учешћем у симулацијама и глобалном свету лажи (Stanković Pejnović 2020, 206).

Од почетка пандемије присутан је страх који пласирају научници путем медија, а најстрашнија је његова свеприсутност као део процеса дисциплине и контроле. Дисциплином се раздваја моћ од тела; с једне стране „развијају” се вештине и способности, а с друге умањује енергију и силу стварајући

однос потчињености. Дисциплина је мноштво процеса, често минорних, различитог порекла, необједињених на једном месту. Она је расутост мноштва моћи које се преплићу, понављају, разликујући се по пољима примене и узајамно се коригују, постепено се обликујући у нацрт опште методе.

Према Фуку, у време ширења пандемије, те технике дисциплине су минуциозне, мале по обиму, али значајне јер показују одређени начин политичког и темељно разрађеног освајања тела, једну нову „микрофизику” моћи која се од 17. века шири на све већи број области са тежњом да премреже читаво друштвено тело. „Микрофизику” моћи чине мала лукавства велике дифузне снаге једне целовите и доследне тактике тражећи у најситнијим стварима, не смисао, већ меру предострожности (Фуко 1994, 157). Фуко наглашава моћ језика (Foucault, 1994) видљив кроз медије и пропаганду (Bernajs 2014; Herman, Chomsky, 2002) који утиче на формирање схватања света (Ariely 2008) и контролу становништва кроз манипулацију језика и јавног дискурса. Сагледавање стварности које је другачије од службеног наратива добија ознаку „теоретичара завере,”¹ често подразумева да неко није у могућности да тачно сагледа стварност (Chomsky, 2004). Тај пежоративан дискурс усвојен је од стране научне и владајуће структуре и медија (de Haven-Smith, 2014) и користи се за негирање критичког размишљања и анализа кроз контролу јавне расправе. Због таквих негативних конотација многи потискују своје сумње и због страха прихватају службене информације у тумачењу стварности (Chomsky, 2004). „Теоретичари завере нису део „игре истине” коју дефинишу структуре моћи (Foucault, 1994) и не следе правила која производе такво сагледавање стварности, односно тако тумачену истину. Теорије завере су „неслужбена”, „одузета знања” (Foucault, 1980).

1 Појам „теорија завере” се први пут јавља у Извештају CIA, 1035-960 (CIA, 1967), програму психолошких операција са намером да се дискредитују они који доводе у питање закључке Воренове комисије (1964) о Атентату на ЦФК са циљем да се обезбеди темељ за супротстављање и дискредитацију и спречи циркулација таквих захтева. У документу је представљен низ активности како утицати на медије да подрже прихватање Извештаја, које треба да спроводе агенти ЦИА кроз пропаганду за негирање и побијање напада критичара. Види: CIA, 1967. Dispatch 1035-960, Countering criticism of the Warren Report (104-10009-10022). Attachment: Background survey of books concerning the assassination of President Kennedy. Ipswich, MA: Assassination Archives and Research Center, Mary Ferrell Foundation. https://www.maryferrell.org/mffweb/PDFServlet?doc_id=53510.

Радом се указује да је намерно потенциран страх пред „невидљивим непријатељем”, подржан од стране научника и усклађен са хаосним и контрадикторним информацијама у медијима. Страх се шири кроз дисперзивност моћи и везан је уз биомоћ као део контроле коју спороводе умрежени центри „глобалне управе” као заговорници приватно – јавног партнерства. Кроз приказане документе видљиво је деловање биополитике као планираног сценарија и мрежног деловања „меке, невидљиве моћи” која делује глобално, а у финансијској позадини су приватне фондације и „међународне организације” са циљем промене постојећег глобалног друштвеног поретка.

СВЕПРИСУТАН СТРАХ ХЕГЕМОНИЈЕ

„Страх пред животом, страشان је пратилац модерног човека” (Jaspers 1998, 62). Ипак, време пандемије COVID 19, ће остати упамћено као „највећа паника 2020. године”. Човечанство се бори за грађанска права и слободе, али већина грађана је толико уплашена да почињу да схватају да су се одрекли основних права у корист здравља и очувања живота (Enghdal, 2020). Најстрашнији страх је дифузан, расут, нејасан и невидљив. Страх је неизвесност (Baumman, 2010, 10), а најстрашнија је његова свеprisутност. Осећај немоћи је најгори ефекат страха (31). Чист, „нормалан” страх је користан одбрамбен одговор пред могућим опасностима, а дифузни страх у облику аморфне стрепње је некористан јер не усмерава и не мобилише, већ уништава. Тело је место коме је загарантована приватност, интимност, интегритет. Болест уништава тај постулат и то чини јавно, појачавајући сећај беспомоћности и понижења. Због свега тога се јављају свепржимачући, дуготрајни и често, неповратни ефекти дуготрајне болести (Vaknin, 2010).

Почетак пандемије је било раздобље хибернације и физиолошког шока или парализе као узрок трауматског искуства које разара свет познат субјекту, једнако као и спознају самога себе унутар њега. „Тада је човек подложен сугестији, далеко спремнији да се покори, него што је био пре настанка шока” (СИА 1963, 66). У тренуцима психолошке изгубљености и физичке исцрпљености „сликари стварности

преображавају свет” (Klein 2008, 54–57). У ванредном стању пандемије које је постало редовно, граница између извршења и кршења закона постаје флуидна. Опасност ограничења људских слобода, започета због тероризма, проширена је због опасности од вируса. У стању колективног страха и панике грађани беспоговорно прихватају државно ограничавање слободе како би били безбедни, а ту жељу је створила управо држава која сада интервенише да ту жељу испуни (Agamben 2020).

Жан Лук Ненси (*Jean-Luc Nancy*) надопуњује Агамбена указујући на „техничку међуповезаност или умреженост света”, односно биолошку, компјутерску-научну и културну „вирусну ванредност” која је пандемијске нарави, тако да су „влада само мрачни егзекутори тог ванредног стања” (Nancy 2020). Технологија која делује у наше име, омогућава нам да postanemo политички пасивни (Dean 2005, 51–73). Тајна веза између тоталитарне пропаганде и нових медија сведочи о двострукој спони између технологије и друштвене владавине те техносфере и тоталне контроле (Stanković Pejnović 2018, 48). Медији преносе поруке, а илузија је нужна и неизбежна варка, која је варљивија уколико је транспарентнија у стварности (Sloterdijk 2015, 14). Ствара се политика присилног потчињавања, а то подразумева прорачунату манипулацију и понашање (Fuko 1997, 156). Организована манипулација има за циљ да „произведе” послушне и покорне робове, љубитеље сопственог ропства који немају способности да схвате да представљена реалност и није стварна реалност (Stanković Pejnović 2018, 50). Циљ је стварати притисак који би произвео пристанак, кроз психолошку манипулацију, док појединац не схвати да је отпор узалудан (CIA 1963, 52).

„Изведен страх” је душевно стање осећаја изложености опасности, несигурности и рањивости (Bauman 2010, 11) које су нарочито производили медији. Нарочито је у америчкој штампи било присутно понављање речи „апокалипса” и друге евокације краја света. „Видљиво је одсуство осуде или заједничке вере јер људи верују само у голо биолошко постојање које се мора сачувати по сваку цену. Такво стање даје простора за „тиранију, монструозан Левијатан са извученим мачем.” (Agamben 2020a). Потицање страха појачано је и карантином ког је нобеловац

Мајкл Левит (*Michael Levitt*) назвао „панични вирус” који „није спасио животе”. Успаничени владари се користе карантином, као „тупим и средњовековним оружјем, које ће донети огромну друштвену штету” (Winter, 2020).

Фраза „социјално дистанцирање”, важна због заштите здравља, уништава човеков ментални свет јер изолација изазива анксиозност, а појединац постаје психички слаб и немоћан, константно изложен стресу, завистан, због сопственог страха, од система, док се монополизација перцепције спроводи кроз медије које контролишу велике корпорације. „Социјална дистанца” у комбинацији са карантином је средство друштвене потчињености. Ширењу страха су допринели и медији који су монопол класе на власти са примарним цинизмом монопола за промовисање спектакла и илузија и смањењем било какве жеље за знањем. Циљ је створити унифицираног појединца, ограниченог знања без целине система сазнања који омогућава да се слободно расуђује и мисли (Stanković Pejnović 2018, 52).

Грамши (*Gramsci*) је указивао да се власт одржава на сагласности, па стога механизам власти није само принуда, већ и убеђивање. Као најделотворнији начин остварења тог задатка, Грамши је препоручио технику неуморног понављања истих тврдњи, са циљем да се они којима су упућене на њих навикну и почну их разумно примати. Методе манипулације увелико следе ова схватања. Према Иглтону (*Terry Eagleton*) хегемонија је према Грамшију различитост техника којима владајућа класа осигурава сагласност потчињених да се њима влада (Eagleton 2014, 13). Хегемонија је „процес којим учимо да прихватимо систем уверења и пракси које су нам штетне, радећи на подржавању интереса других који имају моћ над нама” (Gramši 1958, 93). Контрола популације кроз манипулативне механизме „тихог оружја” је врста биолошког рата јер се напада виталност, могућности и покретљивост појединаца у друштву познавањем, разумевањем, манипулисањем и нападом на изворе природне и друштвене енергије, физичке, менталне и емоционалне снаге и слабости. Мета је човеков дух, или „идејне представе и знаци који су неупадљиво пуштени у оптицај, поставши неминовно и очигледно присутни у духу свих осталих људи” (Fuko 1997, 114). Контрола и систематичност дехуманизације политичких и других односа је ослоњена на прогрес науке и технике (Dimi-

trijević 2016, 20). Свака власт у тежњи ка потпуности контроле и савршеној (својој) безбедности, аутономност човекове психе, за њу је непрекидни и несносни изазов (51).

Изазов епидемије растеређује унутрашњу активност Разума, обавезујући појединце да се покоре ефектима који су били уобичајени у средњем веку у време куге (Badiou 2020). Догађања у епидемији коронавируса показују деловање моћи које је Фуко видео као низ догађаја, од теоријских до конкретних пракси, које су биле основа новог односа између националних држава и биолошког елемента људског живота. Нема више искључења из политичког живота и плачке добара и права која би била карактеристика Старог режима, већ су нове технике усмерене ка становништву, То није хуманистичка брига државе, већ испуњавање захтева капитализма (Foucault 1997). Држава захтева послушност од грађана на обећању да ће своје поданике штитити од претњи по њихову егзистенцију и помера тежиште са заштите од опасности по државну безбедност на опасност по личну безбедност (Bauman 2010, 12). Од успона капитализма, појава и консолидација дисциплинских институција и режима биле су нераздвојиве, док је друга промена, која је комплементарна са појавом дисциплинске моћи на микро нивоу била помак у државним стратегијама, од одржавања власти као самог циља, као темељне сврхе суверенитета, до одржавања и култивације (националне) популације, што је прави епилог власти (Foucault 1997).

БИМОЋ ДИСЦИПЛИНЕ И КАЗНЕ

Анализирајући моћ, Фуко (*Michel Foucault*) сматра да моћ не постоји само на једном месту, већ је то хијерархијска, координисана група односа, распршена релација, активност која се ствара и делује између ентитета. Односи снага су флуидни, јер је моћ деловање (Stanković Pejnović, 2019, 97). Моћ је виртуална све док није актуализована, али је и нераздвојива од тока своје актуализације (Deleuze 1991, 42).

Освајање моћи као стратегије је извршење или деловање, и није локализовано искључиво у одређеним институцијама или појединцима (Foucault, 1994). Према Фукоу, модерни облици моћи и знања темељ су нових облика доминације и дисциплине.

Дисциплинске технике, иницијално састављене и прилагођене с краја 18. века из претходно постојеће три праксе, као што су војна вежба и дресура, као и урбани карантин током избијања болести (Foucault 1997), релевантне су за тренутну ситуацију. Према Фукоу (1997), у „дисциплинском друштву” је управљање инклузијом и искључењем остварио архипелаг дисциплинских институција испрекиданих по друштвеном пољу, стварајући начин понашања у тело и његов корелат, душу (32). За Делеза (*Deleuze*), контрола није затворена унутар таквих институција, већ је непромењива у флексибилној, флуидној и колебаљивој мрежи саме егзистенције. Потчињавање се не постиже само инструментима насиља или идеологије, већ може да буде прорачунато, организовано, технички осмишљено, суптилно, без оружја и терора, али ипак физичке природе (56). Тело које се мучи постаје најгори непријатељ јер телесна агонија присиљава човека да мутира, његов идентитет се фрагментира, а идеали и принципи се распадају. Тело постаје саучесник невоље, издајничка, отрована територија (Vaknin, 2010).

Парафразирајућу Фукоово (1997) схватање суверенитета он у себи обједињује две основне опције, убијања или пуштања живота, био-моћ или моћ над животом. Иако је логика биомоћи усмерена на добро становништва, она се и даље очитује у вежбама моћи, односно у најосновнијем смислу, у потенцијално спорним интервенцијама у друштвеном животу. Два појма „биомоћ” и „биополитика” се не користе увек на строго различите начине (Rabinov, Rose 2006). „Биомоћ” је рационалност култивације живота становништва, и „биополитика” обухвата широк распон различитих специфичних мера и техника у различитим окружењима, како би се спровео овај већи пројекат био- технологије моћи (195). Био-моћ је један или више дискурса о истини о „виталном” карактеру живих људских бића; поље ауторитета оних који се сматрају компетентним да говоре ту истину; стратегије интервенције на колективно постојање у име живота и здравља; и начине субјектификације, у којима појединци делују у име појединца или колективног живота или здравља (196). „Живот као политички објект” је окренут према контролама које се врше над њим, у име „права” на живот, на нечије тело, здравље, на задовољство нечијих потреба. У таквој стварности, подстичу

се понижавајућа зависност од лекова, лекара и бирократије. Безлични карактер савремене здравствене заштите пацијента се објективизира, додатно повећавајући његову отуђеност, што је узрок деградације и дехуманизације (Vaknin, 2020).

„Биополитика” обухвата све специфичне стратегије и оспоравања око проблематизације колективне људске виталности, морбидитета и смртности; преко облика знања, режима власти и праксе интервенције који су пожељни, легитимни и ефикасни (197). Према Агамбену и Негрију савремена био-моћ има облик политике која се темељи на доминацији, експлоатацији, експропријацији. Савремена био-моћ је облик моћи која у крајњој мери почива на моћи неких да прете другим смрћу. Агамбен сугерише да рађање биомоћи у модерности означава тачку у којој биолошки живот субјеката улази у политику и у потпуности припада држави. Моћ над животом коју данас користи „правник, лекар, научник, вештак, свештеник“ произилази из савеза са Сувереном. Алтисерови (*Althusser*) идеолошки државни апарати, свесно или несвесно, врше вољу Суверена (Agamben 1998, 122) повезујући свемоћну и распрострањену био-моћ, у периоду кад прелазимо из „друштва дисциплине” у „друштво контроле” (Deleuze 1995).

У политици је често оно што важи као истина важније и делотворније од саме истине (Bauman 2016, 174). Добре бирократе, које су део моћи или они који је примењују, морају бити промишљени, мајстори врхунског калкулисања, бескомпромисне рационалности. Зло које се чини бирократским путем не истиче се својом баналношћу, колико својом рационалношћу (77), уз помоћ модерне науке и технологије (80).

Савремена политика је биополитика као „облик моћи који друштвени живот регулише из његове унутрашњости” (Hardt and Negri 2000, 23) или „контрола која се протеже кроз све дубине свести и тела становништва” (24), односно биополитичка моћ у име мултинационалних и трансационалних корпорација које од друге половине 20. века делују глобално (31). У биополитици је приметна доминација приватне сфере у питањима јавног интереса (Esposito 2008, 32) и апсолутне норматизације живота који припада механизмима профита и

науке (35). У биополитици се политика проводи у име живота, док је у биомоћи живот подређен политици. Биополитика је дефинисана као поље које одређују државе и људски колективи, одређена је законима, природним окружењем и онтолошким датостима које подупиру живот и одређују људско деловање (61). Тело је биополитичка реалност, а медицина биополитичка стратегија (Derrida, 1998, 1–78).

Агамбен наглашава да су недржавна тела играла кључну улогу у биополитичким борбама и стратегијама од настанка „друштвених” - филантропских организација, социјалних истражитеља, група за притисак, медицинара, феминисткиња и различитих реформатора који делују на територији биомоћи. У средишту конфигурације савремене биомоћи су сва она настојања која имају живот, а не смрт, као свој „телос” - пројекти за „стварање уживо” (Agamben 1998, 203). Политике, програми и праксе у којима су модерне државе управљале оваквим питањима, Фуко је описао као „апарате безбедности”, при чему се „безбедност” у широком смислу разумева као реферирање на одржано благостање становништва. Епидемије и њихови сложени односи моћи такође су подвргнути претраживању (Braun 2007).

За Харта и Негрија био-моћ је обиман, тотализујући појам који објашњава превласт над глобалним обликом доминације који они називају „империја” (Hardt, Negri 2000). Царство је концепт без територијалног средишта моћи и не ослања се на утврђене границе, као децентрализовани и детериторијализирајући апарат владавине који постепено укључује цело глобално подручје унутар својих отворених граница које се све више шире. Империја управља хибридном идентитетима, еластичним хијерархијама и многоструким разменама путем заповедних мрежа које се лако прилагођавају (8–10).

Еспосито истиче да од интервенције биотехнологије у домене који су се некада сматрали искључиво природним, попут рођења и смрти, или епидемија, у свим политичким сукобима видљива је веза између политике и биолошког живота. Политика и медицина су били међусобно испреплетени најмање три века, што је на крају преобразило и једно и друго јер је

дошло до процеса медиализације политике, који се, наизглед неоптерећен било каквим идеолошким ограничењима, показује посвећен „излечењу” својих грађана од ризика за које је често одговорна и политизације медицине, инвестиране у задатке друштвене контроле који јој не припадају - што објашњава изузетно хетерогене процене које виролози дају о природи и тежини коронавируса (Esposito 2020).

ПАНДЕМИЈА „ГЛОБАЛНЕ УПРАВЕ”

Пандемија отвара нову фазу у еволуцији глобалног капитализма. Многи научници су описали ове нове услове као неофеудализам, обележен консолидацијом елитног богатства и моћи далеко изван контроле обичних људи и механизма демократског пристанка (Zafirovski 2007, 393–427). Пикети (*Pikety*) то назива повратком „патримонијалном капитализму”, или у предмодерно друштво коме животне шансе зависе од наслеђеног богатства, а не од меритократских достигнућа (Piketi 2015, 237–70). У овој фази еволуције капитализма надгледавања, средства за производњу су подређена све сложенијим и свеобухватнијим „начинима модификације понашања”. На овај начин, надзорни капитализам рађа нову врсту инструменталне моћи која обликује људско понашање према туђим циљевима и уместо наоружања и војске користи своју вољу кроз аутоматизован медиј свеprisутније рачунске архитектуре „паметних” умрежених уређаја (Zuboff 2018, 15).

Систем „глобалне управе” који је под контролом моћних финансијских интереса, укључујући корпоративне фондације и истраживачке центре, надгледа доношење одлука на националном и глобалном нивоу. Националне владе су кроз „меку моћ” подређене „глобалној управи”. Концепт светске владе истакао је, између осталих Давид Рокфелер на Билдерберг састанку, у Бадену, јуна 1991. године речима: „Захвални смо Вашингтон Посту, Њу Јорк Тајмсу, часопису Тајм и другим сјајним публикацијама чији су директори присуствовали нашим састанцима и поштовали своја обећања о дискрецији скоро 40 година. ... Било би немогуће да развијемо наш план за свет да смо били изложени јавности. Али, свет је сада софистициран и спремнији да крене ка светској влади.

Наднационални суверенитет интелектуалне елите и светских банкара сигурно је бољи од националног самоодређења практикованог у прошлим вековима” (Kesler, 2011).

Докуменат Рокфелерове фондације „Сценарији за будућност технологије и међународног развоја” (Scenarios for the Future of Technology and International Development 2010) промовише програм друштвеног инжињеринга и економске усклађености, као проширење неолибералног оквира политике. Из документа је видљиво залагање за превазилажења „националног самоодређења” и стварања светског јединства под контролом „наднационалног суверенитета” (Светске владе), састављеног од водећих финансијских институција, милијардера и њихових филантропских фондација. Овај докуменат Рокфелерове фондације из 2010. године, направљен заједно са Глобалном мрежом за праћење пословања, (GBN) наглашава карактеристике глобалног управљања и деловања у пандемији широм света и предлаже употребу планирања сценарија као средства за спровођење „глобалног управљања” због „ефикаснијег постизања утицаја” и нужности истраживања улоге технологије и будућности глобализације, као и начина на који би се „наш свет могао развијати” (4). У прогнозираној пандемији важна су четири корака под називом „затварање света” као пооштрене владине контроле и ауторитарнијег режима, са ограниченим иновацијама и растућем незадовољству грађана; „паметни заједно” са нужношћу високо координисане и успешне стратегије за решавање хитних проблема широм света; „јак напад” због економске нестабилности и шока у ком владе слабе, напредују криминалци и јављују се опасне иновације, па и „паметна школа” која предвиђа економски депресиван свет.” Сваки сценарио говори о свету у наредних 15 до 20 година и теже додатном схватању живота, технологије и филантропије који заједно мењају свет матрикса са 4 веома различите визије будућности (17). Документ предвиђа пандемију која се може догодити 2012. године, уз нагласак да ће „кинеска влада брзо наметнути и спроводити обавезни карантин за све грађане, и херметички затварати границе, спашавајући милионе живота и зауставити ширење вируса” (18). Други национални лидери широм света, по предвиђању, намећу прописе ограничења, од обавезног ношења маски, до провере

температуре тела на улазима у комуналне просторе. Чак и након што ће пандемија јењавати, „ова ауторитарнија контрола и надзор грађана и њихових активности могу бити и појачани” (19). Докуменат предвиђа да ће се „грађани добровољно одрећи неког облика суверености и своје приватности због сигурности и стабилности јер желе добити смернице и надзор, а национални лидери имају више могућности да наметну ред на начин на који сматрају да треба”. У развијеним земљама овај појачани надзор може имати неколико облика: „биометријске идентификационе карте за све грађане и пооштрену регулацију кључних индустрија чија је стабилност кључна за националне интересе” (20). Предвиђа се да ће се до 2025. године људи уморити од толике контроле и допустити вођама и властима да одлучују за њих (21). Већина технолошких унапређења имају у себи двоструку тежњу; да контролишу и надгледају своје грађане (23) „јер централизоване глобалне структуре надзора и управљања захтевају више технички прикупљених података, обраду и повратне информације” (27). Докуменат превиђа да ће „нације-државе изгубити део своје моћи и значаја и на тај начин ојачати глобалну архитектуру и отворити пут за структуре регионалног управљања, па ће међународни надзорни ентитети попут УН-а преузети нове нивое власти” (27–28). „Светски дух сарадње може постићи нове савезе и прилагођавања између корпорација, НВО-а и заједница” (28). Предвиђа се да се ближимо „економски нестабилном свету наметнутог шока у коме владе слабе уз повећање криминала и појаву опасних иновација.” (34) Према Наоми Клајн, (Klein, 2008) доктрина шока омекшава друштво као целину, а од јавности се тражи подршка за приватизацију темељних функција „њима познатог света”, стварајући раздобље дубоке дезорјентације (48). Технолошки трендови и примене могу понети нове претње у облику „биолошких патогена” (Scenarios 39) јер је мета-циљ глобалне координације – иновација” (46).

Занимљиво је да докуменат немачког Бундестага, (Deutscher Bundestag 17/12051) датираног 3. јануара 2013, односно „Извештај о анализи ризика у цивилној заштити”, анализира ризик „Пандемије изазване вирусом Modi SARS” под техничким вођством Роберт Кох-Института. Сценарио описује ванредну епидемију која ће се догодити, засновану

на ширењу нове врсте вируса. Евентуални догађај може се догодити изненада кроз (нпр. SARS коронавирус (CoV), вирус грипе (H5N1, HIV)), из Азије. Ширење вируса због кратког интервала између две инфекције се не може ефикасно зауставити. На врхунцу првог таласа болести, у Немачкој ће за 300 дана бити заражено око 6 милиона људи. „Када се заврши први талас, следе још два слабија таласа, три године после, или у три године са три одвојена циклуса са великим жртвама из Азије” (5–6).

Два месеца пре појаве корона вируса у Вухану, у октобру 2019. године организован је „Догађај 201”², као симулација и сценариј пандемије у организацији Фондације Бил и Мелинда Гејтс, Светског економског форума и Универзитета Џон Хопкинс (*John Hopkins*).³ Постоје званични видео снимци са четири састанка и најбољи сценарио презентације и расправе од стране учесника, који су чланови Савета за контролу пандемије. Видео о контроли јавног мњења је најзанимљивији јер показује перспективу у којој се тренутно налазимо. Један учесник истиче да Бил Гејтс финансира рад на алгоритмима који комбинују информације у платформама друштвених медија како би били сигурни да људи могу веровати информацијама које тамо налазе. Кинески учесник, шеф Кинеског центра за контролу болести, наглашава да је важно сузбити гласине да је вирус „од људске руке” (Häring, 2020).

Учесници симулације предвиђају потребу повећане координације јавног и приватног сектора. На темељу искуства из прошлих пандемија предвиђају да би могло доћи до затварања граница, предузећа, забране увоза и отказивања авионских летова и међународне опреме, односно заустављање

2 Види Event 201, Public-Private cooperation for pandemic preparedness and response, <https://www.centerforhealthsecurity.org/event201/event201-resources/200117PublicPrivatePandemicCalltoAction.pdf>.

3 Универзитет Џонс Хопкинс испитује научне и технолошке иновације за јачање здравствене безбедности, проучава политику, организације, системе и начине за спречавање и реаговање на избијања и кризе у јавном здравству. Његов рад подупиру владине организације и фондације Опен филантрофи (Open Philanthropy foundation) СЗО, Мелинда и Бил Гејтс фондација, Рокфелер фондација, CDC (Центар за контролу и превенцију болести), Министарство одбране САД, Стејт департамент, Министарство здравља Тајвана, Тијанџин Универзитет из Кине, Министарство државне безбедности САД, Агенција за смањење претњи одбране (DTRA), FDA (Агенција за храну и лекове), Фондација Алфред Слоан, (Alfred Sloan foundation) де Бимонт фондација, (Fondation de Beamont) Смит Ричардсон фондација. (Smith Richardson foundation) Види: <https://www.centerforhealthsecurity.org/who-we-are/>.

кретања људи и робе, што би потенцијално наштетило економији. Министарство здравља и друге владине агенције требало би да сарађују са међународним авио-компанијама и глобалним бродским компанијама како би развили реалистичне сценарије и реакције, па започели процес планирања у ванредним ситуацијама са циљем ублажавања економске штете, одржавањем кључних путних и трговинских рута током велике пандемије.

У симулацији се предлаже да Одбор за надгледање глобалне спремности (GPMB) треба да помогне у праћењу и доприносу напорима које владе, међународне организације и предузећа треба да предузму за припремљеност и реаговање на пандемију. У координацији са Светском здравственом организацијом CEPI⁴, GAVI⁵ и другим релевантним мултилатералним и домаћим механизмима, треба да улажу у нове технологије и индустријске приступе, који ће омогућити истовремено дистрибуирану производњу. Светска банка, ММФ, банке за регионални развој, националне владе, фондације треба да нађу начина за повећање средстава у пандемији (Event 2019, 4).

Владе и приватни сектор морају дати приоритете у борби против дезинформација и сарађивати са традиционалним и друштвеним медијима како би се супротставили ширењу дезинформација, потискујући лажне поруке, укључујући доступну технологију.

4 CEPI (Коалиција за епидемиолошку припрему и иновације) су у Давосу основале 2017. године владе Норвешке и Индије, Фондација Бил и Мелинда Гејтс, Велкам Траст (Wellcom Trust) и Светски економски форум. Финансијску подршку добијају и од Европске комисије и влада Аустралије, Белгије, Канаде, Данске, Етиопије, Немачке, Јапана, Мексика, Норвешке и Велике Британије. Сарадња са глобалним партнерима је пресудна за успех њиховог рада на развоју вакцина против нових заразних болести. Као одговор на позив влада Аустрије, Аустралије, Белгије, Канаде, Европске комисије, Финске, Француске, Грчке, Немачке, Исланда, Италије, Јапана, Луксембурга, Краљевине Саудијске Арабије, Норвешке, Холандије, Новог Зеланда, Србије, Шпаније, Швајцарска и Велика Британија, заједно са компанијама из приватног сектора и донацијама кроз Фонд солидарности за одговор УН Фондације COVID-19, добили су две милијарде долара. <https://cepi.net/about/whoweare/>.

5 GAVI (Савез за вакцине је јавно-приватно партнерство) који помаже вакцинацији пола дече света против неке од најсмртоноснијих болести на свету. Налази се под покровитељством СЗО, фондације Бил и Мелинда Гејтс, УНИЦЕФ, Светске банке. На Глобалном самиту о вакцинама, одржаном 20. јуна 2020 у Лондону, прикупљено је више од 8,8 милијарди долара од стране 31 владе донатора и 8 фондација, корпорација и организација, у подршци глобалној борби против COVID-19. <https://www.gavi.org/news/media-room/world-leaders-make-historic-commitments-provide-equal-access-vaccines-all>.

Иницијатива приватног сектора уз учешће корпорација, фондација, финансијских институција, банака, Биг Фарм-а (*Big Pharma*), СИА, CDC, кинеског CDC-а.⁶ Ни један здравствени званичник (осим амречког CDC-а и кинеског CDC-а) није присутан у име националних влада. Симулацијом се требало указати на изазове спремности и реаговања који би вероватно настали у веома озбиљној пандемији COVID 2019 (Chossudovsky, 2020a).

На самиту под називом „Глобални циљ: Ујединимо се за нашу будућност”, у организацији Европске комисије 27. јуна 2020. године сакупљено је 15,9 милијарди еура за развој и обезбеђивање једнаког приступа вакцинама, тестовима и лековима против COVID 19. САД и Русија нису учествовале и нису дале допринос, као и Кина, коју је представљао амбасадор Кине при ЕУ. Део средстава је одређен за финансирање економског опоравка, јачег здравственог система и примену циљева одрживог развоја који се залаже за глобално партнерство у свим земљама ван ЕУ, као део глобалног одговора ЕУ на борбу против пандемије (Corona-

6 Учесници „Догађаја 201” су Кристофер Елиас (*Christopher Elias*) председник Глобалног програма за развој, Фондације Бил и Мелинда Гејтс. Од 2003. до 2010. године био је помоћник генералног директора Светске здравствене организације (СЗО), а пре тога директор тима Здравствена једнакост у Рокефелеровој фондацији и суоснивач Глобалног савеза за вакцине и имунизацију (GAVI); Џорџ Гао (*George Gao*). генерални директор Кинеског центра за контролу и превенцију болести; професор на Институту за микробиологију, Кинеске академије наука; председник Кинеског удружења за биотехнологију; и председник Азијске федерације биотехнологије. Аврил Хајнс (*Avril Haines*) је у Обаиној администрацији била помоћница председника и главна заменица саветника за националну безбедност и заменица директора СИА, као и правни саветник Савета за националну безбедност. Заменик директора Светског пројеката Колумбија, предавач права на Правном факултету Колумбија и Универзитета Џон Хопкинс. Џејн Халтон (*Jane Halton*) је била у председавајућем одбору СЗО, председник Светске здравствене скупштине и председавајућа Организације за економску сарадњу и развој (OECD). Мартин Кнуцхел је директор и шеф кризних ситуација, управљање хитним ситуацијама за Луфтханзу (*Lufthansa Group Airlines*). Едуардо Мартинез (*Eduardo Martinez*) је био председавајући Савета Глобалног плана за хуманитарни одговор Светског економског форума (SEF), а сада Управног одбора SEF-а за управљање ризиком и утицајем будућих епидемија и у Управном савету за хитне случајеве УН-овог Глобалног логистичког кластера као и у извршним одборима Канцеларије УН за координацију хуманитарних послова. Стефан Ред (*Stephen C. Redd*) је заменик директора за јавно здравствену службу и науку у Центру за контролу и превенцију болести (CDC). Хасти Таги (*Hasti Taghi*) обавља функцију шефа особља велике медијске компаније и води стратешке иницијативе за канцеларију, укључујући партнерства са Светским економским форумом Адриан Томас (*Adrian Thomas*), потпредседник Глобалног јавног здравља у компанији Џонсон & Џонсон (*Johnson & Johnson*). Лаван Тиру (*Lavan Thiru*) придружио се монетарној управи Сингапура у јуну 2006. године и тренутно је његов главни представник у представништву Њу Јорк. Види на <https://www.centerforhealthsecurity.org/event201/players/index.html>.

virus Global Response 2020). Сви учесници самита, понављају идентичне речи: дијагностика, третман, вакцина. Председница ЕК Урсула фон дер Лајен (*Ursula von der Leyen*) се захвалила Светској банци, Светском економском форуму, међународној фармацеутској организацији GAVI, СЕРИ и Фондацији Мелинда и Бил Гејтс, наглашавајући да без Виктора Цауа ⁷ово све не би било могуће, председника Националне медицинске академије САД. НАМ (Национална медицинска академија) је саветодавна организација која у свом плану 2018-2023. године главни фокус свог деловања усмерава на једнакости у здрављу. Да би постигао ову нову организациону мисију, НАМ ће проширити своју саветодавну улогу да искористи своју моћ као поуздан арбитар који је у могућности да обједине нове заинтересоване стране и партнере широм света (*Strategic Plan 2018-2023 2017, 5*). Програм активности НАМ-а је посвећеност науци и знању, посебно у функцији саветовања нације са тежњом да прошири своје активности како би инспирисала нова подручја стварања знања и политике информисања. НАМ тежи да „уведе” нове актере и да „пребаца“ знање у деловање. Њихове стратегије су усмерене ка посвећености науци, са тежиштем на здрављу, медицини, политици и здравственој једнакости, са нагласком на саветодавну улогу. Као и сличне организације, наглашавају важност деловања јавно приватног партнерства у остваривању циљева, као и развијање иновативних и стратешких приступа у комуникацији и ширење свог рада (11). Иако ова организација у свом наслову носи назив „национално”, то је глобална организација коју финансирају разне фондације, универзитети и СЗО.⁸ НАМ је давао препоруке СЗО, Светској банци, ММФ

7 Виктор Цау (*Victor J. Dzau*) је председник Националне медицинске академије САД (НАМ), потпредседник Националног савета за истраживање САД и извршни директор здравственог система универзитета Дјук. Од доласка на чело Националне академије, др Цау је водио важне иницијативе, попут Комисије о глобалном оквиру здравственог ризика за будућност; Иницијатива генетског побољшања човека; и Виталних упутстава за здравство и здравствену заштиту. Он је такође члан управног одбора GPMB, председавајући саветодавног одбора нове Мекгилове школе за ставништво и глобално здравље (*McGill School of Population & Global Health*), координатор партнерства између Дјук Универзитета и Светског економског форума, и суоснивач НВО и Иновације за побољшање здравља (*Innovations in Healthcare*), члан управног одбора Имperiјал Колеџа (*Imperial Colledge*) и независног глобалног здравственог центра Института за мерење и евалуацију здравља (*The Institute for Health Metrics and Evaluation, IHME*) Универзитета Вашингтон који у великој мери финансирају Бил и Мелинда Гејц. <http://www.healthdata.org/about/victor-dzau>.

8 У управном одбору за климу и здравље НАМ- а се налази Стандфорд, национални Институт за здравље, (*National Institutes of Health*), Вашингтон Универзитет, Рокфелер

и националним владама у спремности за јавно здравље, унапређењу постојећег глобалног система као одговор на епидемију и у повећању истраживања и развоја, уз повећану улогу филантропа и повећаних напора у истраживању.

Организација која се спомиње у „Догађају 201” и у чијем се одбору налази и Виктор Џау је Одбор за праћење глобалне спремности (GPMB).⁹ Створен је као одговор на препоруке Радне групе за глобалну кризу у области здравства УН-а 2017. године. GPMB је партнер са СЗО и Светском банком, а формално је основан у мају 2018. GPMB предводе, Елхађ Ас Си (*Elhadj As Si*), председавајући Одбора Фондације Кофи Анан, бивши генерални секретар Међународног Црвеног крста и др Гро Харлем Буртланд (*Gro Harlem Brundtland*), бивши премијер Норвешке и бивши генерални директор СЗО. GPMB је независно тело за праћење и одговорност како би се осигурала спремност за глобалне здравствене кризе које чине политички лидери, директори агенција и стручњаци светске класе. У својим документима истичу да пружају независну и свеобухватну процену креатора политике и света о напретку ка повећању капацитета за спремност и реаговање у случају епидемије, болести и других ванредних ситуација

фондација, Велкам Траст (Wellcome Trust), Колумбија Универзитет, Универзитет Џорџ Вашингтон, Универзитет Јејл, Универзитет Хонг Конг, СЗО, Арфичка развојна банка, ЛПБ фондација, Роберт Вуд Џонсон фондација (*Robert Wood Johnson foundation*) Универзитет Колумбија. Види: <https://nam.edu/programs/climate-change-and-human-health/climate-change-advisory-committee/>.

⁹ У одбору GPMB (*Global Preparedness Monitoring Board*) се налази поред Виктора Џауа (*Victor J. Dzau*) и Џереми Фарар (*Jeremy Farrar*), директор Велкм Траста (*Wellcome Trust*), политичке и финансијски независне глобалне добротворне фондације за побољшање здравља. Био је директор Одељења за клиничка истраживања Универзитета Оксфорд у Вијетнаму. Крис Елијас (*Chris Elias*) је у разним саветодавним одборима; Саветодавни одбор Универзитета Креигтон, Саветодавни комитет директора CDC и Глобалном спољном саветодавном одбору за здравље Универзитета Вашингтон. Он је представник Фондације Гејтс као председавајући Одбора за надзор у Глобалној иницијативи за искорењивање полио болести, председавајући групе инвеститора Глобалног фонда за финансирање и копредседавајући референтне групе FP2020. Антони Фаучи (*Anthoni S. Fauci*), директор Националног института за алергију и заразне болести (NIAID) при Националном институту за здравство у САД-у, један је од главних саветника Беле куће и Одељења за здравство и људске услуге о глобалним питањима HIV/AIDS-а; Хенриета Форе (*Henrietta Fore*) UNICEF-а, Џорџ Гао (*George F. Gao*), генерални директор Кинеског центра за контролу и превенцију болести (CDC), Вероника Сквартсова (*Veronika Skvartsova*), бивша министарка здравља у Руској Федерацији. Дијан Гашумба (*Diane Gashumba*), министарство здравља Републике Руанда. Сигрид Каг (*Sigrid Kaag*), бивша министарка спољних трговина и развоја сарадње Холандије. Илина Кикбуш (*Iлона Kickbusch*), шеф међународног Саветодавног тела Глобалног здравственог центра и независне комисије СЗО о непреносивим болестима. <https://apps.who.int/gpmb/board.html>.

са последицама по здравље, „процену мапе пута за сигурнији свет”. Ова експертска група је припремила кораке за припрему и ублажавање ефеката широке глобалне здравствене кризе која може убити милионе, наштетити глобалној економији 18. септембра 2019, са препоруком да Владе и међународне институције морају предузети одлучне кораке у борби са смртоносним болестима јер је свет неприпремљен. GPMВ упозорава да је епидемијским болестима попут еболе, грипа и САРС-а све теже управљати услед дуготрајних сукоба, крхких држава и присилних миграција. Претња пандемије која се шири широм света има потенцијал да убије десетине милиона људи, уништи економију и дестабилизује националну безбедност. Како је свет неприпремљен за пандемије, потребно нам је руководство и жеља да се поступа снажно и ефикасно (GPMВ, *A World at Risk from Deadly Pandemics* 2019).

У Извештају „Ризични свет” (GPMВ, *A World at Risk* 2019), истиче се да би глобална пандемија била катастрофална, стварајући пустош, нестабилност и несигурност. Приоритет припрема је на влади која мора да делује енергично. Председници влада се морају обавезати на спремност спроводећи своје обавезујуће делатности према међународним здравственим прописима (IHR 2005). По њима, „све земље морају да именују националног координатора на високом нивоу са овлашћењима и политичком одговорношћу за вођење владе и целокупног друштва” (vi). Интересанто је да се предвиђа да ће до септембра 2020. године УН укључујући СЗО, „спровести најмање две системске вежбе и симулације, укључујући једну која се односи на намерно изазвану пандемију.” (viii).

Према њиховом предвиђању, шансе за глобалну пандемију расту, јер иако научна и технолошка достигнућа пружају нове могућности за унапређење јавног здравља, (укључујући безбедну процену медицинских противмера), могуће је у лабораторијама створити микроорганизме који узрокују болест. На тај начин, случајни или намерни догађаји који су узроковани респираторним патогенима високе вирулентности представљају „глобалне катастрофалне биолошке ризике”. И у овом документу се спомиње синтагма да „свет није спреман” за пандемију респираторног патогена који се брзо шири, те они очекују смрт 50-80 милиона људи према анализи

Центра за здравствено осигурање Универзитета Џон Хопкинс. Поред трагичних нивоа смртности, таква пандемија могла би изазвати панику, дестабилизovati националну безбедност и озбиљно утицати на глобалну економију и смањити поверење у институције. Владе, научници, медији, јавно здравство, здравствени системи и здравствени радници у многим земљама суочавају се са падом поверења у јавности који угрожава њихову способност да ефикасно функционишу. Ситуацију погоршавају дезинформације путем друштвених мрежа (GPMB, *A World at Risk* 2019, 8). Према њиховој перспективи у планирању националне и локалне спремности недостаје ефикасан приступ „целе владе” и „целог друштва” па се предлаже „укључивање националне агенције изван министарства здравља, као што су локалне самоуправе, верске вође, цивилно друштво, истраживачке и безбедносне заједнице, приватни сектор, медији и оперативни стручњаци” (14).

GPMB је у априлу 2019. године припремио „Извештај другог ГПМБ сусрета управе” (*Summary of the Second GPMB 2019*) на темељу искуства из других ванредних здравствених стања сугеришући нови свет и стварност - „нову нормалност” - коју карактеришу све већа учесталост и потешкоће у управљању епидемијама и здравственим ванредним ситуацијама јер постоје велики потенцијални егзистенцијални ризици, нпр. велика пандемија патогена у ваздуху, као и ризика који су повезани са новим и мутирајућим вирусима. Несигурна ситуација се погоршава кризама, од којих многе укључују и дуготрајне сукобе; нове врсте безбедносних питања; недостатак поверења у институције; и синергије са другим великим проблемима (нпр. урбанизација, велика густина и кретање становништва, еколошке и климатске промене)

У документу под називом „Припремљеност за високо распрострањену респираторну патогену пандемију” (*Preparedness for High-Impact Respiratory Pathogen Pandemics* 2019) испитује се стање спремности за пандемије изазване „респираторним патогенима” са потенцијалом широког преноса и високе смртности, као и стање националне и глобалне спремности у 10 функционалних области: механизми глобалне спремности; мултисекторска укљученост и координација; надзор, надгледање и процена; здравствени системи и

клиничко управљање; ангажовање заједнице; комуникација о ризику; истраживање и развој медицинских превентивних мера; нефармацеутске интервенције; случајна појава пандемије и биосигурности (6). Сугерише се да се употребе нове технологије надзора како би се повећао капацитет и брзина којом постају доступни врло специфични надзорни и дијагностички подаци. Филантропи и друге међународне организације треба да наставе да подстичу развој и употребу молекуларно дијагностичких испитивања нуклеинских киселина респираторног патогена (8). Поверење јавности је суштина ефикасне комуникације и од пресудног је значаја за омогућавање ефикасних активности реаговања. Потребно је користити децентрализоване и дистрибутивне информационе мреже, шире од наредбеног и контролног модела. СЗО и националне службе за односе са јавношћу морају да прихвате и уложе у водеће технологије и стратегије комуникације због повећања ефикасности (10) Традиционални приступи великих фармација и биотехнологија у развоју вакцина и лекова за заразне болести остаће од кључног значаја (11). И у овом документу се истиче нужност сарадње између „међународних организација, националних влада и приватног сектора” како би се омогућила и координирала глобална дистрибуција и осигурала максимална ефикасност. СЗО треба да подстиче и подржава стварање јавно-приватног партнерства (12) Током ванредног стања, требало би спроводити мере ограничења путовања и карантина. Неке од тих мера могле би се користити због политичких сврха, а не из здравствених разлога (13). У *Дисциплини и казни*, Фуко тврди да праксе и структуре урбаног карантина примењене у Европи 17. века за борбу против епидемије куге јасно илуструју принципе дисциплинске моћи (Фуко 1997, 32).

Биолошка безбедност мора постати политички приоритет на државном нивоу, а њу они виде кроз јачање система надзора, међународне сарадње. Националне владе, УН, СЗО и међународна заједница морају се припремити за „намерну употребу респираторног патогена” што може у значајној мери да доведе до ванредних последица које би уследиле у пандемији (10). Као одговор на „намерне догађаје” нужна је координација службеника јавног здравства, војске, полиције

и / или обавештајних заједница због боље размене података. Реаговање на „намерни билошки догађај” мора бити једнак као на природну пандемију (30–31). Иако постоји низ сличности, постоје и критичне разлике које треба разумети и припремити се за њих. Докази о намерној пандемији компликовали би примену међународних оквира и глобалних модела доношења одлука и одговора, па је важно активирање националних и међународних безбедносних и обавештајних апарата који би идентификовали извор намерног догађаја. На тај начин спречило би се компликовање или ометање међународних оквира реаговања као одговор на велики „смишљени догађај” (WHO 2004). Финансијска подршка пандемији захтева укључивање јавних, приватних и невладиних организација, подржавајући и међународне организације и националне здравствене системе у више области, укључујући и ресурсе националних влада (Preparedness 37; International Working Group for Financing Preparedness 2017).

Као модел за ширење расположивости финансијских средстава за спремност предлаже се „јавно приватно партнерство”. Коалиција за иновације спремности за епидемију (CEPI) треба да добије финансијске доприносе од влада и приватних филантропа за промоцију развоја вакцина за приоритетне патогене утврђене у нацрту СЗО. CEPI ће убрзати процес развоја вакцина које је СЗО већ идентификовао као приоритете (38). Научне институције, националне владе, биофармацеутска индустрија, међународне организације и други актери треба да буду у потпуности укључени у напоре убрзаног развоја вакцине (71). Организације из приватног сектора такође могу значајно допринети спремности тако што припремају планове за континуитет како би се осигурало њихово континуирано пословање у случају потенцијалне пандемије (World Health Organization. Whole-of-Society Pandemic Readiness 2009, 82). Они предлажу и мере заштите становништва кроз широку употребу маски и респиратора (CDC 2019, 53), али и принудна ограничења путовања, кретања, карантин и социјалну дистанцу (54). Карантин је одвајање потенцијално заразних појединаца од осетљиве популације, а употреба карантина је ретка и контроверзна. Социјално дистанцирање је смањење контаката између чланова заједнице

који би потенцијално могли резултирати преношењем болести, укључујући затварање школа, отказивање масовних окупљања, омогућавање рада на даљину. Карантин захтева строго поштовање да би било ефикасно и најбоље функционише када јавност има поверења у владу јер влада мора имати и законске овласти за карантин (57).

Прекид нормалних активности као што је затварање школа може довести до тога да се деца окупљају на другом месту, тако да напори на друштвеној дистанци постају ирелевантни. Ипак, ова организација истиче да карантин може бити веома реметилачки за друштва и економију ако се спроводе дуготрајно. Ови захтеви су усмерени на обуку и целокупни приступ управљању биолошком безбедношћу. Биобезбедност је недовољна за пружање ресурса неопходних за обуку, надзор, опрему, стандарде и друге механизме за заштиту здравља лабораторија и јавности. Због безбедности самог становништва постоји велика потреба за новим технологијама надзора (59).

ЗАКЉУЧАК

Ново постдемократско, постиндустријско доба је доба усмерених намера, деловања на подсвест, тежња апсолутној контроли, кроз приказ затворског система који је повезан са технократијом и тумачењима стручњака (Stanković Pejnović 2014, 118). Стручњаци су део дисциплинске моћи која неприметно и невидљиво делује јер је подношљива ако је замаскирана. Заузврат, онима које потчињава она намеће принцип обавезне видљивости (Fuko 1994, 61). Ни каста која влада, ни групе које контролишу државане апарате, ни они који доносе најзначајније економске одлуке не управљају целом мрежом моћи која функционише у једном друштву (65). Политичка тела се требају разумевати као енергетска поља која се интегришу стресом (Sloterdijk 2015).

Дисциплина тела и регулација становништва стварају два пола око којих се развила организација моћи над животом (96). Механизми моћи се обраћају телу, животу, бујању живота, ономе што јача врсту, њену крепкост, њену способност за владавину или спремност да буде искоришћена (102). Моћ

која се остварује над телом (биомоћ), а најизраженији је пример микрофизичког обликовања моћи. Моћ уз помоћ знања и деловањем приватно јавног „партнерства” продира у најтананије структуре друштва у све његове сфере. Моћ производи норму и нормализацију као битан облик рационалне друштвености, одваја корисно од безкорисног, болесно од здравог, рационално од ирационалног. У време епидемије моћ се прожима са „шок-терапијом” маркетиншке представе (Klein 2008, 210). Стварност је конструкт браниоца објективности која треба да спречи издвајања субјекта из заједничке стресне стварности (Sloterdijk 2015).

Ова криза пандемије комбинује страх, панику и шок, па је у корелацији са софистицираним процесом економске манипулације. Напада се билошко и „друштвено тело”, па стога психа доводи до тачке раздвајања (Vaknin, 2020). Социјална дистанца је облик манипулације јер се ограничавају људски контакти и врши се монополизација друштвеног окружења (CIA 1963, 52). Криза је повезана са „глобалним прилагођавањем” у структури светске економије која покреће светски процес банкрота, незапослености, сиромаштва и потпуног очаја.

СЗО је у координацији са саветодавним организацијама, и као решење за заштиту становништва је предложила „затварање” које је је представљено националним владама као једино решење. Такав начин борбе против јавно здравствене претње од међународног значаја (PHEIC) постаје политички консензус, без обзира на погубне економске и социјалне последице (Chossudovsky 2020a). И то 30. јануара 2020. године, два дана након што се Тедрос, председник СЗО, састао са кинеским председником Си Ђипингом у Пекингу и похвалио кинеске карантинске, изузетно контроверзне мере у јавном здравству које никада у модерно време нису спровођене у свим градовима, или земљама (Engdahl 2020). СЗО није деловала на уверавање и информисање светског јавног мњења; управо супротно, покренута је „пандемија страха”, а не права хитна међународна брига за јавно здравље. Паника и несигурност одржани су пажљиво осмишљеном медијском кампањом дезинформације (Chossudovsky 2020). Да ли је то случајан или намеран корак, обзиром да данас СЗО примарно не финансирају владе чланице УН-а, већ „јавно-приватно партнерство” у коме

доминирају фармацеутске компаније и група коју финансира Бил Гејтс?¹⁰ Паници су и придонела и предвиђања научника, нпр. Нила Фергусона (Neil Ferguson), суоснивача Центра за глобалну анализу заразних болести ¹¹ на Империјал Колеџу (Imperial Colledge), водећег тела које саветује националне владе о епидемији. Он је својим дигиталним пројекцијама указивао на 500.000 умрлих од COVID-а у Великој Британији и два милиона у САД-у, које су директно коришћене да оправдају обуставу рада у многим земљама. Елита користи међународне организације, посебно УН и њене организације, владе, образовне системе, корпоративне медије и друге чиниоце за сузбијање свести људи, а намерно изазива страх људи како би се постигао већи степен елитне контроле и већи профит који се стиче искоришћавањем могућности које ствара паника која произилази из опасности од вируса.

У информацијама „корпоративних медија”, коју су представили корпоративни научници, ширене су контрадикторне информације које су изазивале страх. Настала паника осигурава да највећи део људске популације – може бити спремна да се преда контроли уз обећање веће материјалне безбедности- прецизно служи елитним интересима. Глобална елита користи епидемију као „покривач” да консолидује свој све јачи надзор над људском популацијом (милитантнија полиција, нови и побољшани полицијско-војни систем наоружања, закон о злоупотреби приватности, технологија надзора, систем препознавања лица, режим вакцинације, монетарна или банкарска погодност), преносећи своје „савете” УН, владама, образовним системима, корпоративним и друштвеним медијима. Циљ им је унапређивање глобалне полицијске државе и уништавање одрживих националних држава. Ванредно стање, према Агамбену, све више тежи

10 Финансијери СЗО су: Фондација Бил и Мелинда Гејтс 45 %, Немачка 12%, УНДП 3% , Јапан 6%, Кина 4 %, Кореја,6% Италија 1%, Сенегал 2%, Велика Британија 7%, World Health Assembly, 72. 2019, 79.

11 Центар се финансира из Фондације Бил и Мелинда Гејтс и сарађује са Националном здравственом службом Велике Британије, америчким центрима за превенцију и контролу болести (CDC), са задатком да снабдева СЗО „брзим анализама хитних проблема са заразним болестима.” Bill Bostock, *How 'Professor Lockdown' helped save tens of thousands of lives worldwide — and carried COVID-19 into Downing Street*, Apr 25, 2020, Business Insider, <https://www.businessinsider.com/neil-ferguson-transformed-uk-covid-response-oxford-challenge-imperial-model-2020-4?r=US&IR=T>.

да постане доминантна парадигма владања у савременој политици.

У политичкој реторици је често да је оно што важи као истина, важније и делотворније од саме истине (Bauman 2016, 174). Добре бирократе морају бити промишљени, мајстори врхунског калкулисања, бескомпромисне рационалности. Зло које се чини бирократским путем не истиче се својом баналношћу, колико својом рационалношћу (77), уз помоћ модерне науке и технологије (80). У пандемији и непрестаном присуству болести губи се најосновнија повезаност са стварношћу. Сопство је сломљено, и губи се ментална отпорност и осећај слободе, комуникација је отежана и губи се везивање и суосећање са другима (Vaknin, 2020).

Без критичког промишљања друштва изван површног нивоа, елитна пропаганда се прихвата као „знање” које изазива страх, а престрављени људи нису у стању да бране своја права. Фуко истиче да је знање везано за моћ, јер је она само „танана маска пребачана преко структура владавине, а оне су обично биле тлачење и затварање” (Фуко 1994, 170). Данас је могуће применити Иличев израз „медикализације” смрти као израза за медицинску струку која је преузела функцију доминантне цркве и чије симболичко деловање обликује људско веровање и перцепције, потребе и захтеве (Пић1976). Како би били спремни за „нову реалност” Светски економски форум најављује да свет мора деловати заједно и применити све аспекте друштва и економије, од образовања до социјалних уговора и услова рада. Свака земља, од Сједињених Држава до Кине, мора учествовати и свака индустрија, од нафте и гаса до технологије, мора се трансформисати. Укратко, потребан нам је „велики ресет” капитализма (Great Reset 2020). Таква иницијатива је наставак идеје о Четвртој индустријској револуцији; трансхуманистичког плана који ће „редефинисати значење човека” са циљем да се сваки аспект живота надгледа и контролише одозго ради „побољшања човечанства” кроз фузију технологије која обједињује физичку, дигиталну и биолошку сферу. Према Карлу Швабу (*Karl Schwab*) оснивачу и председнику Светског економског форума, владе ће стећи нове технолошке утицаје за повећање контроле над становништвом, засноване на проширеним системима

надзора и могућности контроле дигиталне инфраструктуре. Четврта индустријска револуција ће у великој мери деловати на природу националне и међународне безбедности. Кроз овај процес и нове технологије као што су аутономно или биолошко оружје постају једноставније за употребу, редефинишу наше моралне и етичке границе (Schwab 2016). Такве идеје подржава и генерални секретар УН Антонио Гутерс (*Antonio Guterres*) који је 18.7. 2020. изјавио да на темељу консултација ширем света јасно да људи желе глобални систем управљања, што је показала и пандемија и широко незадовољство које је она изазвала, па је због тога и потребан нови друштвени уговор (Guterres 2020).

РЕФЕРЕНЦЕ

- Agamben, Giorgio. 1998. *Homo sacer: Sovereign power and bare life*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Agamben, Giorgio. 2020. "The state of exception provoked by an unmotivated emergency", *Il manifesto*, 26 Feb, 2020.
- Agamben, Giorgio. 2020a. Reflections on the Plague, *Agamben's blog at Quodlibet today*, 27 March 2020a.
- Ariely, Dan 2008. *Predictably irrational: The hidden forces that shape our decisions*. New York, NY: Harper Collins.
- Bauman, Zigmund. 2010. *Fluidni strah*. Novi Sad: Mediterran publishing.
- Braun, Brunswick. 2007. "Biopolitics and the molecularization of life". *Cultural Geographies* (14): 6–28.
- Badiou, Alain. 2020. "On the Epidemic Situation". *Verso*. <https://www.versobooks.com/blogs/4608-on-the-epidemic-situation>
- Bernajs, Edvard. 2014. *Propaganda*. Beograd: Amonite.
- Chossudovsky, Michel. 2020. „COVID-19 Coronavirus “Fake” Pandemic: Timeline and Analysis.” *Global Research*. <https://globalriskcommunity.com/profiles/blogs/covid-19-coronavirus-fake-pandemic-timeline-and-analysis>.

- Chossudovsky, Michel. 2020a. "Towards A New World Order? The Global Debt Crisis and the Privatization of the State." *Global Research*. <https://www.globalresearch.ca/towards-a-new-world-order-the-global-debt-crisis-and-the-privatization-of-the-state/5709755>.
- Coronavirus Global Response: EIB and Commission pledge additional €4.9 billion. 2020. Poslednji pristup 12. jul 2020. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1213.
- Centers for Disease Control and Prevention. Interim guidance for the use of masks to control seasonal influenza virus transmission. Last reviewed March 5, 2019. <https://www.cdc.gov/flu/professionals/infectioncontrol/maskguidance.htm>. pristupljeno 05.07.2020.
- CIA, 1963. *Kubark Counterintelligence Interrogation*. Poslednji pristup 13. jul 2020. <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB122/CIA%20Kubark%201-60.pdf>.
- CIA, 1967. Dispatch 1035-960, Countering criticism of the Warren Report (104-10009-10022). Attachment: Background survey of books concerning the assassination of President Kennedy. Ipswich, MA: Assassination Archives and Research Center, Mary Ferrell Foundation. poslednji pristup 29. jula 2020. https://www.maryferrell.org/mffweb/PDFServlet?doc_id=53510
- Chomsky, Noam. 2004. On historical amnesia, foreign policy and Iraq. *American Amnesia*. Poslednji pristup 12. jul 2020. <http://www.chomsky.info/interviews/20040217.htm>.
- Deleuze, Giles. 1995. *Postscript on control societies. Negotiations*. New York: Columbia University Press.
- Derrida, Jacques. 1998. "Faith and Knowledge, Faith and knowledge: The two sources of 'religion' at the limits of reason alone", *Religion* 1–78.
- Deutscher Bundestag. 2013. Unterrichtung durch die Bundesregierung 12051, Obzazac 17/12051. Poslednji pristup 12. jul 2020. <https://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/17/120/1712051.pdf>.
- Dimitrijević, Vojin. 2016. *Strahovlada: ogleđ o ljudskim pravima i državnom terororu*. Beograd: Peščanik, Fabrika knjiga.

- Dean, Jodi. 2005. "Communicative capitalism: circulation and the foreclosure of politics". *Cultural Politics*, 1 (1): 51–73. doi.org/10.2752/174321905778054845.
- Deleuze, Giles. 1995. "Postscript on control societies" In *Negotiations: 1972-1990*. New York: Columbia University Press.
- deHaven-Smith, Lance. 2014. *Conspiracy theory in America*. Austin: University of Texas Press.
- Engdahl, William. 2020. "Can We Trust the WHO?" *Global Research*. Poslednji pristup 10. jul 2020. <https://www.global-research.ca/can-we-trust-who/5708576>.
- Eagleton, Terry. 2014. *Ideology*. London: Routledge.
- Event 201. "Public-Private Cooperation for pandemic preparedness and response." Poslednji pristup 12. jul 2020. <https://www.centerforhealthsecurity.org/event201/event201-resources/200117-PublicPrivatePandemicCalltoAction.pdf>.
- Esposito, Roberto. 2008. *Bios: Biopolitics and Philosophy*. Minneapolis, London: University of Minnesota Press.
- Esposito, Roberto. 2020. "Cured to the Bitter End." *Antinomie*, poslednji pristup 12. jul 2020. <https://antinomie.it/index.php/2020/02/28/curati-a-oltranza>.
- Foucault, Michael. 1980. Two lectures. In *Power/knowledge*, ed. C. Gordon, 78–108. New York, NY: Pantheon.
- Fuko, Mišel. 1994. *Znanje i moć*. Zagreb: Globus, Filozofski fakultet.
- Fuko, Mišel, 1997. *Nadzirati i kažnjavati, rođenje zatvora*. Beograd: Prosveta.
- Gramši, Antonio. 1958. *Historijski materijalizam i filozofija Benedeta Crocea*. Zagreb: Naprijed.
- Global Preparedness Monitoring Board*. 2019. "World at Risk from Deadly Pandemics." Poslednji pristup 10. jul 2020. https://apps.who.int/gpmb/assets/annual_report/GPMB%20Press%20Release%2017%20Sep.pdf.

- Great Reset*. 2020. World Economic Forum, Geneva, Switzerland. Poslednji pristup 6. jul 2020. <https://www.weforum.org/great-reset>.
- Guterres, Antonio. 2020. Secretary-General's Nelson Mandela Lecture: "Tackling the Inequality Pandemic: A New Social Contract for a New Era". Poslednji pristup 5. jul 2020. <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2020-07-18/secretary-generals-nelson-mandela-lecture-%E2%80%9Ctackling-the-inequality-pandemic-new-social-contract-for-new-era%E2%80%9D-delivered>.
- Hardt, Michael, and Antonio Negri. 2005. *Multitude: War and Democracy in the Age of Empire* New York: Penguin Books,
- Hardt, Michael, and Antonio Negri. 2000. *Empire*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Häring, Norbert. 2020. "Why is Gates denying Event 201?" *National Herald*. <https://www.nationalheraldindia.com/international/why-is-gates-denying-event-201>.
- Herman, Edward, and Noam Chomsky. 2002. *Manufacturing consent: The political economy of the mass media*. New York, NY: Pantheon Books.
- Ilić, Ivan, 1976. *Medicinska Nemezis*. Beograd: „Vuk Karadžić „Zodijak“ br. 34.
- International Working Group for Financing Preparedness. 2017. *From Panic and Neglect to Investing in Health Security: Financing Pandemic Preparedness at a National Level*. Washington, DC: World Bank. Poslednji pristup 5. jul 2020. <http://pubdocs.worldbank.org/en/890291523304595565/FINAL-IWG-Report-3-5-18.pdf>.
- Jaspers, Karl. 1998. *Duhovna situacija vremena*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Kesler, Will. 2011. "Beware New World Order". *The Aspen Times*. <https://www.aspentimes.com/news/beware-new-world-order/>.
- Klain, Naomi. 2008. *Doktrina šoka – Uspon kapitalizma katastrofe*. Zagreb: V.B.Z.

- Nancy, Jean-Luc. 2020. "Communovirus." *Liberation*. https://www.liberation.fr/debats/2020/03/24/communovirus_1782922.
- Preparedness for High-Impact Respiratory Pathogen Pandemics. 2019. Johns Hopkins Center for Health Security, poslednji pristup 1. jul 2020. https://www.centerforhealthsecurity.org/our-work/pubs_archive/pubs-pdfs/2019/190918-GMPBreport-respiratorypathogen.pdf.
- Piketi, Toma, 2015. *Kapital u XXI veku*. Beograd: Akademska knjiga.
- Rabinow, Paul and Nikolas Rose. 2006. "Biopower today." *Bio-Societies* (1): 195–217. doi:10.1017/S1745855206040014.
- Scenarios for the Future of Technology and International Development. 2010, Rockefeller Foundation. Poslednji pristup 12. jul 2020. <http://www.wrongkindofgreen.org/wp-content/uploads/2020/03/Scenarios-for-the-Future-of-Technology-Intl-Development-2010-Rockefeller-Foundation.pdf>.
- Schwab, Karl. 2016. "The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond." *World Economic Forum*. Poslednji pristup 12 jula 2020. <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/>.
- Sloterdijk, Petar. 2005. *Im Weltinnenraum des Kapitalismus: Für eine philosophische Theorie der Globalisierung*. Frankfurt/M: Suhrkamp.
- Sloterdijk, Petar. 2015. *Stress and Freedom*. Cambridge: Polity.
- Stanković Pejnović, Vesna. 2014. „Meka” moć vladara novog doba.” *Srpska politička misao*, 45 (3): 111–133. doi.org/10.22182/spm.4532014.
- Stanković Pejnović, Vesna. 2018. „Totalitarizam kao oblik medijske konstrukcije stvarnosti”, *Srpska politička misao* 60 (2): 45–63. doi.org/10.22182/spm.6022018.3.
- Stanković Pejnović, Vesna, 2019. „Moć diskursa iz Fukoove perspektive”, U *Moć i diskurs*, ur. Dejana Vukasović i Petar Matić, 81–98. Beograd: Institut za političke studije.

- Stanković Pejnović, Vesna. 2020. *Evropske iluzije Balkana*. Beograd: Institut za političke studije.
- Strategic Plan 2018–2023. Goalposts for a Healthier Future, 2017, National Academy of Medicine. Poslednji pristup 12. jul 2020. <https://nam.edu/wp-content/uploads/2017/10/National-Academy-of-Medicine-2018-2023-Strategic-Plan.pdf>.
- Summary of the Second GPMB Board Meeting, 1–2 April 2019, IFRC, Geneva. Poslednji pristup 15. jul 2020. https://apps.who.int/gpmb/assets/pdf/GPMB_Board_Meeting_1-2_April_2019_Summary.pdf.
- Vaknin, Sam. 2010, The Body as a Torture Chamber, Mental Health Matters, poslednji pristup 20 jula 2020. <https://mental-health-matters.com/the-body-as-a-torture-chamber/>.
- Winter, Alex. 2020. “Lockdown ‘panic virus’ among world leaders cost more lives than it saved.” *The Sun*. Poslednji pristup 6. jul 2020. <https://www.thesun.co.uk/news/11696776/lockdown-panic-cost-lives-nobel-prize/>.
- World Health Organization. 2004. Public Health Response to Biological and Chemical Weapons: WHO Guidance. Poslednji pristup 5 jula 2020. <https://www.who.int/csr/delibepidemics/biochemguide/en/>.
- World Health Organization. 2009. Whole-of-Society Pandemic Readiness: WHO Guidelines for Pandemic Preparedness and Response in the Non-health Sector. Geneva: Global Influenza Programme; Poslednji pristup 5. jul 2020. https://www.who.int/influenza/preparedness/pandemic/2009-0808_wos_pandemic_readiness_final.pdf.
- World Health Organization. 2018. WHO Results Report: programme Budget 2018-2019: mid-Term Review. Poslednji pristup 12. jul 2020. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/328787>.
- World Health Assembly. 2019. WHO Results Report: programme Budget 2018-2019: mid-Term Review. *World Health Organization*. Poslednji pristup 5. jul 2020. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/328787>.

Zuboff, Shoshana. 2018. *The age of surveillance capitalism: the fight for a human future at the new frontier of power*. New York: Public Affairs.

Zafirovski, Milan. 2007. “‘Neo-Feudalism’ in America? Conservatism in Relation to European Feudalism.” *International Review of Sociology* 17 (3): 393–427.

Vesna Stanković Pejnović*

Institut for Political Studies, Belgrade

PANDEMIC OF FEAR AS A BIOPOWER OF THE “GLOBAL GOVERNANCE” SYSTEM

Resume

We are faced with biocontrol of the whole society imposed by the invisible centers of power which, through networked activities through various but connected organizations, want to unite their activities globally under the pretext that the world is not prepared for the coming threats, one of which is an epidemic.

“Life as a political object” is turned towards the controls that are exercised over it, in the name of the ‘right’ to life, body, health, security. Contemporary politics is bio politics as a power that regulates social life from within it as a control covering all the depths of consciousness and the body of the population. By attacking both one’s biological body and one’s “social body”, the individual’s psyche is strained to the point of disconnection. We are in the fight against the “invisible enemy” who is omnipresent and unknown with the following fear. This planned pandemic shows that we are in the process of social engineering as sort of biological and psychological war. In biopower we are following the narrative to coerce into compliance, painful to resist, so we eventually compromise with the different “measures” of “new normal”, which have elements of torture.

According to Mike Pompeo, The Secretary of State, COVID 19 is a “live exercise” or some kind of “gaming scenarios”, and it comes as a tremendous cost both to humanity and the economy. We are facing a new global technotronic age in which supranational and multinational companies are a kind of global invisible rulers.

The paper will show, with a theoretical approach that the foundations of biopower are fear, insecurity, and panic. The emphasized fear of the invisible enemy is supported by scientists and harmonized with media exposing with different and contradictory

* E-mail address: vesna.stankovic.pejnovic@ips.ac.rs.

information. Fear is spreading due to the depressiveness of power and is related to biopower, which is aimed at the good of the population, and is visible in the action of power exercised by networked centers of “global government” as advocates of private-public partnership. The presented documents show the action of biopolitics as a planned scenario and the network action of “soft, invisible power” which acts globally, and in the financial background are private foundations. In whole this constellation, the appearance of the “conspiracy theories” as “unofficial” and “deprived knowledges” is imminently and *provocably* present evident nowadays.

Keywords: pandemic, fear, biopower, control, “global governance”